

Eltűnnek Budapestről a régi utcanevek

Hova lettek Toldi Miklós fegyverei? A budapesti régi utcanevek eredetéről

A régi nagy városok multja mindig visszatükröződik utcáinak és tereinek elnevezésében. Budapesten, sajnos, ezt a tradíciót nem tartják kellő tiszteletben s az utcanevek gyakori változtatása sokszor eltörli az utcához fűződő történelmi vagy kulturtörténelmi emléket. Alább néhány ilyen, a nagyközönségtől talán már elfelejtett, elnevezésnek az eredetét fogom kísérteni felújítani.

Az utcanevek metamorfózisának egyik jellemzően érdekes esete tapasztalható a Bálvány-utcánál. Ez eredetileg a Göd-re vezető országút, vagy a gödi-ut volt, németül Göder-Gasse. Ebből idők folyamán Götter-Gasse lett, hogy a főváros magyarosodásának idején, az eredeti névről megfélekedezvén, a Götter-t — bálványnak fordítsák.

Ehhez hasonló módon jött létre a Lukács-fürdő elnevezése is. Ezt ugyanis régebben Lukács-fürdőnek hívták; lett belőle ducas-Bad s végül Lukács-fürdő.

A legujabban a nemzet nagy mártírjáról, gróf Tisza Istvánról elnevezett Fürdő-utca, nevét a mai Kereskedelmi Bank helyén állott Diana-fürdőről nyerte. Ez akkoriban a főváros legfényesebben berendezett fürdője volt, mely a korabeli külföldi fürdőkkel nemesak felvette a versenyt, de azokon sok tekintetben, így különösen tisztaság dolgában túl is tett. Kapualja a Dunából előkerült római emlékekkel volt diszítve s udvarán virágoktól körülvevett szökőkút csobogott. A Pfefferszalád tulajdona volt, mely család utódai Pétery néven ma is tekintélyes és előkelő polgárai a fővárosnak. A Lánchíd építésének ideje alatt ebben az épületben lakott gróf Széchenyi István.

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Sacellány Pál*

Cím: *Eltűnnek Budapestről a régi utcanevek*

Forrás: *Nemzeti Újság*

Bn

(Hely)

1925. 7. 19.

(Hón)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

308

Hely

Idő

"1925"

Személy

Bizonyára nem sokan tudják, hogy ugyan kitől, vagy mitől nyerte nevét a Karpfenstein-utca!? Nem tudták ezt a magyarosítás idejében a városháza urai sem, különben bizonyára nem fordították volna le az utca nevét a bájos és értelmes hangzású Pontykő-utcára. Később ugylátszik észrevették baklövésüket, mert az utcának visszaadták eredeti német nevét. Ez ugyanis *Karpfenstein János Kristóf* csász. kir. katonatisztról volt elnevezve, ki 1688-ban Pest városának bírása volt.

Az Ostrom-utca az 1849-ben innen rohamra induló hős honvédektől, a Bástya-utca a város hajdan itt húzódó falaitól, a Dob-utca (régebben Három dob-utca) a három dobhoz címzett házról, a Kékgolyó-utca a ma is álló és kék színűre festett kögolyóval diszített sarokháztól, az Aranykéz-utca a régebben itt állott Aranykéz-szállodáról nyerte nevét.

A Deák Ferenc- és Türr István-utcák régebbi Nagyhid- és Kishid-utca nevüket annak köszönhették, hogy mindakettő a hajóhidhoz vezetett. Nyári estéken az előkelő közönség ellepte a hid uttestét, ezen korzózott, szivta a jó dunai levegőt, tereferélt, pletykázott. A sétálásban elfáradtak a Nagyhid-utca sarkán álló, pompásan berendezett Kemnitzer-kávéházban pihentek meg, vagy az ugyancsak a közelben álló cukrász-pavillont keresték fel.

A város arculatjára régebben jellemzőek voltak a ma már, sajnos, teljesen eltűnt városkapuk. Ezeknek emlékét is őrzi néhány utca és tér neve, így a Kecskeméti-utca végén állott a Kecskeméti-kapu, a Váci-utca végén a Váci-kapu, a mai Kossuth Lajos- akkor Hatvani-utcában a Hatvani-kapu. A Bécsi-kaputól nyerte nevét a várbeli Bécsikapu-tér és utca, mely kapunak a többivel szemben az adott kü-

lönösebb jelentőséget, hogy ennek belső bolt-hajtása alatt függtek Toldi Miklós állítólagos fegyverei. Azt hiszem, nem lesz érdektelen, ha ezekkel az ereklyékkel és sorsukkal kissé bővebben foglalkozunk. *Tóth Béla* nyomán tudjuk, hogy már a XVI. századból vannak rájuk vonatkozó feljegyzések. Egy pap, *Stephan Gerlach*, ki 1573-ban látta az ereklyéket, egy nagy óriás lábat, egy állkapcát, egy kopját s egy nagy vastag patkót említ. Később a csontok eltűnhettek, mert *Bél Mátyás*, ki a XVIII. század elején megnézte az ereklyéket, a csontokról már nem emlékezik meg. A látottakról ezeket írja: „A bolthajtáson felfüggesztve láttuk a csodás erejű Toldi Miklós fegyvereinek maradványait. Ezek között van egy szokatlan temérdekségű, vasból vagy acélból kovacsolt paizs, mely akkora súlyu, hogy ma alig-alig viselhetné a legizmosabb férfi is. Ott látni továbbá a megvasalt póznából álló lándzsát, mely olyan nagy és nehéz, hogy csaknem azt vélhetnéd, óriások használták egykor. Ott függ láncon a kögolyóbis, melyet, mint mondják, a harcokban Toldi a szablya szíjján viselt; emberfejnél nagyobb és két kézzel se lehetne könnyen ütésre lóditani. Vaskarikából háló módjára szőtt páncél-ingének darabja olyan, hogy manapság eliszonyodunk tőle. Minden olyan nehéz rajta, hogy ha egész volna, alig találnál embert, aki huzamosab-

szinyomda 1923